

ВИКОРИСТАННЯ БАГАТОФАКТОРНОГО МУЛЬТИПЛІКАТОРА ОБОРОТНОСТІ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ В УПРАВЛІННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

©2018 ШКРОМИДА В. В., ГНАТЮК Т. М.

УДК 658:330.142

Шкромиди В. В., Гнатюк Т. М. Використання багатофакторного мультиплікатора оборотності оборотних активів в управлінні конкурентоспроможністю підприємства

Обґрунтовано необхідність аналізу оборотності оборотних активів та вивчення впливу чинників, що її зумовлюють, з метою розробки управлінських рішень з покращення результатів господарювання та зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку. На основі досвіду фахівців компанії «Дюпон» (The DuPont System of Analysis) шляхом математичних перетворень запропоновано розгорнуту формулу розрахунку коефіцієнта оборотності оборотних активів підприємства, яка за своїм змістом і наповненням є більш інформативною для прийняття рішень з підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства. Проведено детермінований факторний аналіз багатофакторного мультиплікатора оборотності оборотних активів на прикладі конкретного виробничого підприємства, у результаті чого було виявлено резерви покращення використання наявних оборотних активів господарюючого суб'єкта та запропоновано шляхи їх реалізації.

Ключові слова: оборотні активи, коефіцієнт оборотності, багатофакторний мультиплікатор, модель Дюпона, конкурентоспроможність підприємства.

Табл.: 2. **Формул.:** 13. **Бібл.:** 8.

Шкромиди Віталій Васильович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка (вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

E-mail: secco@i.ua

Гнатюк Тарас Михайлович – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та аудиту, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка (вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна)

E-mail: gnatiuk1974@gmail.com

УДК 658:330.142

Шкромиди В. В., Гнатюк Т. М. Использование многофакторного мультипликатора оборачиваемости оборотных активов в управлении конкурентоспособностью предприятия

Обоснована необхідність аналізу оборачиваемости оборотных активов и изучение влияния факторов, которые её формируют, с целью разработки управленческих решений по улучшению результатов хозяйствования и укреплению конкурентных позиций предприятия на рынке. На основе опыта специалистов компании «Дюпон» (The DuPont System of Analysis) путем математических преобразований предложена развернутая формула расчета коэффициента оборачиваемости оборотных активов предприятия, которая по своему содержанию и наполнению более информативна для принятия решений по повышению эффективности использования оборотного капитала предприятия. Проведен детерминированный факторный анализ многофакторного мультипликатора оборачиваемости оборотных активов на примере конкретного производственного предприятия, в результате чего были выявлены резервы улучшения использования имеющихся оборотных активов хозяйствующего субъекта и предложены пути по их реализации.

Ключевые слова: оборотные активы, коэффициент оборачиваемости, многофакторный мультипликатор, модель Дюпона, конкурентоспособность предприятия.

Табл.: 2. **Формул.:** 13. **Библ.:** 8.

Шкромиди Віталій Васильович – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учета и аудита, Прикарпатский национальный университет им. В. Стефаніка (ул. Шевченко, 57, Івано-Франковск, 76018, Украина)

E-mail: secco@i.ua

Гнатюк Тарас Михайлович – кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и аудита, Прикарпатский национальный университет им. В. Стефаніка (ул. Шевченко, 57, Івано-Франковск, 76018, Украина)

E-mail: gnatiuk1974@gmail.com

UDC 658:330.142

Shkromyda V. V., Gnatiuk T. M. Using the Multi-Factor Multiplier of Turnover of Current Assets in Management of Enterprise's Competitiveness

The necessity of analyzing of turnover of current assets and studying of influence of factors forming it, with the purpose of development of managerial decisions on improvement of results of managing and strengthening of competitive positions of enterprise in market are substantiated. Based on the experience of the DuPont System of Analysis, a detailed formula for calculating by means of mathematical transformations the turnover coefficient of the company's current assets is proposed, which by its content and impletion is more informative for making decisions on increase of efficiency of use of current capital of enterprise. A deterministic factor analysis of the multi-factor multiplier of turnover of current assets was carried out on the example of a particular production plant, as a result of which the reserves of improving the use of available current assets of the entity have been identified and ways of their implementation have been suggested.

Keywords: current assets, turnover coefficient, multi-factor multiplier, DuPont model, competitiveness of enterprise.

Tbl.: 2. **Formulae:** 13. **Bibl.:** 8.

Shkromyda Vitaliy V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Audit, Precarpathian National University named after V. Stefanyk (57 Shevchenka Str., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)

E-mail: secco@i.ua

Gnatiuk Taras M. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, Precarpathian National University named after V. Stefanyk (57 Shevchenka Str., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)

E-mail: gnatiuk1974@gmail.com

У процесі фінансово-господарської діяльності керівництво підприємства з метою зміцнення конкурентоспроможності на ринку постійно міркує та намагається визначити: яку величину оборотних активів необхідно утримувати для забезпе-

чення нормального функціонування господарюючого суб'єкта; який розмір націнки на товари (продукцію, роботи, послуги) слід застосовувати для отримання очікуваного рівня оборотності запасів і, відповідно, величини прибутку за звітний період; як забезпечити

оптимальну структуру оборотних активів підприємства, особливо в частині залишків запасів, грошових коштів, дебіторської заборгованості тощо з метою підвищення оборотності вкладеного капіталу та ін.

У цьому контексті для задоволення інформаційних запитів керівництва підприємства, які в умовах мінливості та невизначеності бізнес-середовища тільки нарощуються, бухгалтерам-аналітикам необхідно детально вивчати вищезгадані величини, спостерігати динаміку їх поведінки та досліджувати причинно-наслідкові зв'язки між ними.

Дослідженню теоретичних і практичних питань оцінки та аналізу оборотних активів підприємства, а також впливу останніх на результати їх господарювання та конкурентні позиції на ринку, присвячено ряд праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема: С. Б. Барнгольца, С. Брега, А. Дайле, О. В. Єфімова, М. Н. Крейніної, В. В. Ковальова, Є. В. Мниха, В. В. Рижова, Г. В. Савицької, Р. С. Сайфуліна, А. Д. Шеремети та ін. Однак перманентна мінливість умов господарювання і посилення, останнім часом, кризових явищ в економіці вимагають пошуку нових підходів до аналізу оборотності майна підприємства, особливо в частині вивчення взаємозв'язків між чинниками, які визначають рівень оборотності капіталу та прибутковості діяльності за звітний період.

Відомо, що перша спроба наукового дослідження оборотності майна підприємства належить основоположнику класичної політекономії Адаму Сміту. На його думку, капітал, який створює свою вартість у процесі обігу, складається з двох частин: перша приносить грошовий дохід, друга забезпечує одержання цього доходу. Відповідно до цього А. Сміт розділив капітал на оборотний та основний, тим самим уперше ввівши ці категорії в науковий обіг [6].

Станом на сьогодні в спеціалізованій економічній літературі простежується ряд показників ефективності використання оборотних активів підприємства, серед яких найбільш поширеними є коефіцієнт оборотності оборотних активів, рентабельність оборотних активів, термін одного обороту оборотних активів, коефіцієнт ефективності використання оборотних активів тощо.

Досить інформативним показником вираження величини оборотності майна підприємства буде коефіцієнт оборотності оборотних активів, адже останні беруть безпосередню участь в процесі операційного циклу (обороту) діяльності підприємства та в повному обсязі переносять свою вартість на новостворений продукт [5].

Визначення рівня оборотності оборотних активів підприємства здійснюється на основі загальноприйнятої формули:

$$K_{\text{обор.ОА}} = \frac{B}{\text{ОА}}$$

де B - виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) за звітний період;

ОА - середньорічна вартість оборотних активів підприємства.

Однак для забезпечення комплексного аналізу оборотності оборотних активів підприємства та розширення інформації про чинники, що її формують, вважаємо, слід деталізувати останні вказаного показника шляхом математичних перетворень. У цьому контексті можна скористатися досвідом фахівців аналітичної компанії «Дюпон» (*The DuPont System of Analysis*), яка ще на початку ХХ століття запропонувала модель взаємозв'язку таких показників, як:

- ✦ *рентабельність продажу* - відображає рівень прибутковості діяльності підприємства;
- ✦ *оборотність активів* - характеризує ефективність використання наявних активів на підприємстві;
- ✦ *фінансовий леверидж* - показує фінансовий важіль, тобто співвідношення власного і залученого капіталів підприємства.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що розроблена модель від «Дюпон» покликана відображати динамічну і статичну характеристику фінансово-господарської діяльності підприємства, оскільки показники рентабельності й оборотності показують результати господарювання в часі та, водночас, фінансовий важіль характеризує фінансовий стан підприємства [3].

Важливою рисою інструменту факторного аналізу «Дюпон» є його здатність відслідковувати різноманітні аспекти господарської діяльності підприємства. Підприємство може бути прибутковим, однак не ефективним, що виявляється в низькій якості управління активами. Рівень прибутковості, що підраховується під впливом принципів бухгалтерського обліку, відображає тільки результат від фактичних продажів. Тоді як рівень оборотності активів дозволяє оцінити, наприклад, негативний ефект від надмірного накопичення на складі непроданої готової продукції, в якій іммобілізується частка оборотного капіталу [1].

У нашому випадку загальноприйнятю формулу розрахунку рівня оборотності оборотних активів підприємства можна подати у вигляді:

$$K_{\text{обор.ОА}} = \frac{B}{\text{ОА}} = \frac{B_{\text{д}} + \Pi}{\text{ОА}}$$

де $B_{\text{д}}$ - витрати діяльності підприємства за звітний період;

Π - прибуток підприємства звітного періоду.

Зважимо отриманий дріб на величину понесених витрат діяльності підприємства за звітний період:

$$K_{\text{обор.ОА}} = \frac{(B_{\text{д}} + \Pi) \div B_{\text{д}}}{\text{ОА} \div B_{\text{д}}} = \frac{1 + \frac{\Pi}{B_{\text{д}}}}{\frac{\text{ОА}}{B_{\text{д}}}}$$

Одночасно деталізуємо знаменник отриманого дробу:

$$K_{обор.ОА} = \frac{1 + \frac{\Pi}{B_0}}{\frac{ОА}{3} \cdot \frac{ГП}{ГП} \cdot \frac{В_0}{В_0}} = \left(1 + \frac{\Pi}{B_0}\right) \cdot \frac{3}{ОА} \cdot \frac{ГП}{3} \cdot \frac{В_0}{ГП},$$

де 3 – середньорічна вартість залишків запасів підприємства;

ГП – середньорічна вартість залишків готової продукції підприємства.

Таким чином, коефіцієнт оборотності оборотних активів підприємства визначається як добуток окремих показників, а саме:

$\frac{\Pi}{B_0}$ – рівень рентабельності діяльності підприємства, який відображає величину отриманого прибутку за звітний період на кожну гривню понесених витрат того ж періоду;

$\frac{3}{ОА}$ – питома вага середньорічної вартості залишків запасів у структурі середньорічної вартості залишків оборотних активів підприємства;

$\frac{ГП}{3}$ – частка середньорічної вартості залишків готової продукції у структурі середньорічної вартості залишків запасів підприємства;

$\frac{В_0}{ГП}$ – рівень оборотності готової продукції підприємства, який також можна подати у вигляді $\frac{C + Bn}{ГП}$, де C – собівартість реалізації продукції (робіт, послуг);

B_n – витрати періоду, до яких відносять адміністративні витрати, витрати, пов'язані зі збутом, та інші витрати періоду.

Отже, розгорнута формула розрахунку величини оборотності оборотних активів підприємства матиме такий вигляд:

$$K_{обор.ОА} = \left(1 + \frac{\Pi}{B_0}\right) \cdot \frac{3}{ОА} \cdot \frac{ГП}{3} \cdot \frac{C + Bn}{ГП},$$

або

$$K_{обор.ОА} = (1 + x) \cdot y \cdot k \cdot \frac{z + v}{p}.$$

У підсумку одержано шестифакторну модель розрахунку величини оборотності оборотних активів підприємства, яка, на відміну від загальноприйнятої формули обчислення, вважаємо, дозволяє більш

комплексно дослідити процес формування величини вказаного коефіцієнта та, за умови необхідності, виявити вплив чинників, що зумовляють зміну результативної ознаки.

Для підсилення інформаційного забезпечення системи управління інтенсивністю використання майна підприємства та, у підсумку, зміцнення його конкурентних позицій на ринку проведемо детермінований факторний аналіз на основі побудованого мультиплікатора оборотності оборотних активів, який формується під впливом шести факторних ознак.

Аналіз дослідження показало, що існує два основні підходи до вивчення закономірностей у факторному аналізі: детермінований і стохастичний. Детермінований підхід направлений на вивчення прямих зв'язків, коли зв'язок між результативним і факторними показниками є функціональним. Стохастичний підхід використовують для поглиблення детермінованого аналізу за чинниками, за якими не можна побудувати детерміновану модель (опосередковане вивчення зв'язків). У контексті важливості оперативного управління ефективністю використання капіталу підприємства інтерес представляє детермінований факторний аналіз [8].

Для цього скористаємося методом елімінування, який полягає в поступовій заміні кожного фактора при незмінності інших і, цим самим, визначаємо вплив кожного фактора:

$$\Delta K_{обор.ОА}^x = (x_1 - x_0) \cdot y_0 \cdot k_0 \cdot \frac{z_0 + v_0}{p_0};$$

$$\Delta K_{обор.ОА}^y = (1 + x_1) \cdot (y_1 - y_0) \cdot k_0 \cdot \frac{z_0 + v_0}{p_0};$$

$$\Delta K_{обор.ОА}^k = (1 + x_1) \cdot y_1 \cdot (k_1 - k_0) \cdot \frac{z_0 + v_0}{p_0};$$

$$\Delta K_{обор.ОА}^z = (1 + x_1) \cdot y_1 \cdot k_1 \cdot \frac{z_1 - z_0}{p_0};$$

$$\Delta K_{обор.ОА}^v = (1 + x_1) \cdot y_1 \cdot k_1 \cdot \frac{v_1 - v_0}{p_0};$$

$$\Delta K_{обор.ОА}^p = (1 + x_1) \cdot y_1 \cdot k_1 \cdot \left(\frac{z_1 + v_1}{p_1} - \frac{z_1 + v_1}{p_0} \right);$$

$$\Delta K_{обор.ОА}^x + \Delta K_{обор.ОА}^y + \Delta K_{обор.ОА}^k + \Delta K_{обор.ОА}^z + \Delta K_{обор.ОА}^v + \Delta K_{обор.ОА}^p = \Delta K_{обор.ОА}.$$

Для підсилення практичної значимості отриманого показника багатфакторного мультиплікатора оборотності оборотних активів підприємства з метою прийняття управлінських фінансових рішень проведемо його розрахунок на прикладі фінансово-

господарської діяльності Публічного акціонерного товариства «Івано-Франківський завод «Промприлад» [7], який є представником галузі промисловості в Івано-Франківській області та вагомим учасником регіонального ринку промислових приладів і обладнання (табл. 1).

З табл. 1 видно, що розрахований коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2016 р. збільшився на 0,47, що є позитивним явищем для досліджуваного підприємства. Підтвердженням цього також є відповідне зменшення тривалості одного обороту оборотних активів на 35,3 дня.

Таблиця 1

Показники фінансової звітності та оборотності оборотних активів ПАТ «Івано-Франківський завод «Промприлад» за 2015–2016 рр.

№ з/п	Показник, тис. грн	Форма звітності, рядок	2015 р.	2016 р.	Відхилення, +/-
1	Середньорічна вартість оборотних активів	ф. 1, р. 1195	6781,5	6602	-179,5
2	Середньорічна вартість запасів	ф. 1, р. 1100	4954,5	4933	-21,5
3	Середньорічна вартість готової продукції	ф. 1, р. 1103	2744,5	2472,5	-272
4	Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	ф. 2, р. 2000	10057	10325	+268
5	Інші операційні доходи	ф. 2, р. 2110	3435	5938	+2503
6	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	ф. 2, р. 2050	10017	9993	-24
7	Адміністративні витрати	ф. 2, р. 2130	2776	3674	+898
8	Витрати на збут	ф. 2, р. 2150	339	250	-89
9	Інші операційні витрати	ф. 2, р. 2180	2586	2124	-462
10	Фінансовий результат від операційної діяльності	ф. 2, р. 2290 / р. 2295	-2226	222	+2448
11	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	(р. 4 + р. 5) / р. 1	1,990	2,463	+0,474
12	Тривалість обороту оборотних активів, дні	365 / р. 12	183,5	148,2	-35,3

Таблиця 2

Вихідні дані факторного аналізу

№ з/п	Показник	2015 р	2016 р	Відхилення, +/-
1	Рентабельність діяльності підприємства, x	-0,142	0,014	+0,155
2	Частка запасів у структурі оборотних активів, y	0,731	0,747	+0,017
3	Частка готової продукції у структурі запасів підприємства, k	0,554	0,501	-0,053
4	Собівартість реалізації, z	10017	9993	-24
5	Витрати періоду, v	5701	6048	+347
6	Середньорічна вартість готової продукції, p	2744,5	2472,5	-272

Для розрахунку впливу факторів на зміну результативного показника будемо аналітичну таблицю:

Підстановка	x	y	k	z	v	p	Δ
1	0,155	0,731	0,554	10017	5701	2744,5	+0,360
2	0,014	0,017	0,554	10017	5701	2744,5	+0,053
3	0,014	0,747	-0,053	10017	5701	2744,5	-0,229
4	0,014	0,747	0,501	-24	5701	2744,5	-0,003
5	0,014	0,747	0,501	9993	347	2744,5	+0,048
6	0,014	0,747	0,501	9993	6048	2472,5	+0,244
Разом							+0,474

У результаті спостерігаємо, що для підвищення рівня оборотності оборотних активів на досліджуваному підприємстві виявлено такі резерви:

- ✦ збільшення питомої ваги готової продукції у структурі запасів підприємства;
- ✦ збільшення величини собівартості реалізації продукції (робіт, послуг).

Перший резерв підвищення рівня оборотності оборотних активів на підприємстві засвідчує факт необхідності утримання достатніх залишків готової продукції на складах, які б забезпечували виконання в повному обсязі будь-яких замовлень з боку покупців. Для цього керівництву господарюючого суб'єкта необхідно в ретроспективі дослідити середні обсяги продажів за окремими покупцями і замовниками та встановити потрібні норми залишків готової продукції в розрізі основних її видів. Однак при цьому слід враховувати, що структурне збільшення частки готової продукції у складі всіх запасів підприємства буде призводити до зменшення питомої ваги виробничих запасів та комплектуючих, від яких залежить безперервність виробничих процесів та виконання отриманих замовлень. У такому контексті потрібно підсилити процес матеріально-технічного постачання шляхом виокремлення основних видів сировини і матеріалів, укладання договорів на їх постачання та інше. У цілому, можна стверджувати, що оптимізація структури запасів підприємства, особливо в частині залишків сировини і матеріалів та готової продукції, є можливою та необхідною задля підвищення рівня оборотності оборотних активів на підприємстві.

У зарубіжній практиці для цього широко застосовують EOQ-модель (формула Вільсона), метою якої визначення оптимального об'єму замовлення товарно-матеріальних цінностей за умови мінімізації понесених витрат, які пов'язані з їх транспортуванням і зберіганням [4].

Своєю чергою, збільшення величини собівартості реалізації продукції (робіт, послуг) передбачає прийняття рішень у напрямку нарощення обсягів збуту продукції. Це є логічним явищем, оскільки в підсумку приведе до підвищення рівня оборотності оборотних активів підприємства. Вирішенням вказаного резерву буде підсилення роботи служби маркетингу шляхом здійснення ефективної реклами, застосування дієвих систем знижок та інше.

Підсиленням системи прийняття управлінських рішень у напрямку підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства є побудова економіко-математичної моделі багатофакторного мультиплікатора оборотності оборотних активів, яка дозволить встановити рівень причинно-наслідкових зв'язків між незалежними і залежними змінними, оптимізувати їх співвідношення та, на основі цього, виробити раціональні рішення на перспективу.

ВИСНОВКИ

Проведені математичні перетворення загальноприйнятої формули розрахунку коефіцієнта оборотності оборотних активів підприємства дозволили отримати його багатофакторний мультиплікатор, який за своїм змістом і наповненням є більш інформативним для прийняття рішень у напрямку підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства. У цьому контексті було проведено детермінований факторний аналіз багатофакторного мультиплікатора оборотності оборотних активів на прикладі конкретного виробничого підприємства, у результаті чого було виявлено резерви покращення використання наявних оборотних активів господарюючого суб'єкта та запропоновано шляхи щодо їх реалізації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Алексін Г.** Факторний аналіз dupont як інструмент фінансової стратегії підприємства. *Ринок цінних паперів України*. 2015. № 8. С. 95–102.
2. **Ватченко О. Б., Тахмазова І. Б.** Управління оборотним капіталом підприємства. *Економічний простір*. 2011. Вип. 50. С. 193–200.
3. **Гнатюк Т. М., Шкромиди В. В.** Аналіз структури капіталу: залежність прибутковості і фінансової стійкості. *Вісник Прикарпатського університету. Серія : «Економіка»*. 2017. Вип. 12. С. 235–242.
4. **Долгов А. П.** Вековой путь модели EOQ. *Логистические системы в глобальной экономике*. 2015. № 5. С. 191–194.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
6. **Носань Н. С., Мартінович В. Г.** Сутність та генезис економічної категорії «оборотний капітал підприємства». *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 272–273.
7. Річні звіти ПАТ «Івано-Франківський завод «Промприлад». URL: http://www.prylad.com.ua/info_emit/fin_zvit2016.pdf
8. **Чміль Г. Л., Горошанська О. О.** Факторний аналіз оборотності капіталу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2014. № 6. С. 140–144.

REFERENCES

- Aleksin, H. "Faktorny analiz dupont yak instrument finansovoi stratehii pidpriemstva" [Factor analysis of dupont as an instrument of the financial strategy of the enterprise]. *Rynok tsinnykh paperyv Ukrainy*, no. 8 (2015): 95-102.
- Chmil, H. L., and Horoshanska, O. O. "Faktorny analiz oborotnosti kapitalu pidpriemstva" [Factor analysis of the turnover of the enterprise capital]. *Biznes Inform*, no. 6 (2014): 140-144.
- Dolgov, A. P. "Vekovoy put modeli EOQ" [The age-old path of the EOQ model]. *Logisticheskiye sistemy v globalnoy ekonomike*, no. 5 (2015): 191-194.
- Hnatiuk, T. M., and Shkromyda, V. V. "Analiz struktury kapitalu: zalezhnist prybutkovosti i finansovoi stiiikosti" [Capital structure analysis: the dependence of profitability and financial stability]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seriya : Ekonomika*, no. 12 (2017): 235-242.
- [Legal Act of Ukraine]. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
- Nosan, N. S., and Martinovych, V. H. "Sutnist ta henezys ekonomichnoi katehorii «oborotnyi kapital pidpriemstva»" [The essence and genesis of the economic category "working capital of the enterprise"]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 15 (2017): 272-273.

КОДЕКС ЕТИКИ ВЕДЕННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

©2018 РУДИК Н. В., ПОЛІЩУК Є. А., СИБІРЯНСЬКА Ю. В.

УДК 334.012.23(075.8)

Рудик Н. В., Поліщук Є. А., Сибірянська Ю. В. Кодекс етики ведення малого та середнього бізнесу на засадах соціальної та екологічної відповідальності

Метою статті є дослідження основ формалізованого підходу до ведення малого та середнього бізнесу (МСБ) на засадах соціальної та екологічної відповідальності. Сформовано фундаментальні модулі кодексу етики ведення МСБ, що стають відображенням причинно-наслідкових зв'язків між глобальними цілями сталого розвитку та перспективою українського бізнесу в зовнішньоекономічній діяльності, а також його ініційованості на світовій арені. Визначені змістові модулі регламентують основні відносини між ключовими суб'єктами МСБ та їх спрямованість на якісно новий рівень ведення бізнесу. Запропоновано ключові положення кодексу, що регламентують соціальну відповідальність МСБ: гарантія сприятливого та безпечного робочого середовища; підтримка культурного розмаїття на протязі дисципліни та переслідування; регулювання процесу найму та працевлаштування; мотивація збільшення інтелектуального капіталу через навчання і розвиток. Під час саморегулювання екологічної відповідальності МСБ запропоновано дотримуватися таких положень кодексу: відповідність природоохоронній політиці; оптимальність стратегій та інструментів відповідно до екологічно сприятливих цілей; екологічна спрямованість у відносинах з контрагентами.

Ключові слова: цілі сталого розвитку, етика бізнесу, МСБ, кодекс етики ведення МСБ, соціальна відповідальність, екологічна відповідальність.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 23.

Рудик Наталія Василівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: Nataly_Rudyk@ukr.net

Поліщук Євгенія Анатоліївна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри інвестиційної діяльності, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: yivga_83@ukr.net

Сибірянська Юлія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: sybirianska@kneu.edu.ua

УДК 334.012.23(075.8)

Рудик Н. В., Поліщук Е. А., Сибірянская Ю. В. Кодекс этики ведения малого и среднего бизнеса на принципах социальной и экологической ответственности
Целью статьи является исследование основ формализованного подхода к ведению малого и среднего бизнеса (МСБ) на принципах социальной и экологической ответственности. Сформированы фундаментальные модули кодекса этики ведения МСБ, которые становятся отражением причинно-следственных связей между глобальными целями устойчивого развития и перспективой украинского бизнеса во внешнеэкономической деятельности, а также его инициативности на мировой арене. Определены содержательные модули регламентирования основных отношений между ключевыми субъектами МСБ и их направленность на качественно новый уровень ведения бизнеса. Предложены ключевые положения кодекса, регламентирующие социальную ответственность МСБ: гарантия благоприятных и безопасных условий работы; поддержка культурного разнообразия в противовес дискриминации и преследованию; регулирование процесса найма и трудоустройства; мотивация увеличения интеллектуального капитала через обучение и развитие. Во время саморегулирования экологической ответственности МСБ предложено придерживаться таких положений кодекса: соответствие природоохранной политике; оптимальность стратегий и инструментов в соответствии с экологически благоприятными целями; экологическая направленность в отношениях с контрагентами.

Ключевые слова: цели устойчивого развития, этика бизнеса, МСБ, кодекс этики ведения МСБ, социальная ответственность, экологическая ответственность.
Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Библ.:** 23.

Рудик Наталья Васильевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03057, Украина)

E-mail: Nataly_Rudyk@ukr.net

Поліщук Євгенія Анатоліївна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри інвестиційної діяльності, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: yivga_83@ukr.net

Сибірянская Юлія Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03057, Украина)

E-mail: sybirianska@kneu.edu.ua

UDC 334.012.23(075.8)

Rudyk N. V., Polischuk Ye. A., Sybirianska Yu. V. The Ethical Code for Small and Medium-Sized Business According to the Principles of Social and Ecological Responsibility

The article is aimed at studying the basis of formalized approach to the management of small and medium-sized business (SMB) according to the principles of social and ecological responsibility. The fundamental modules of the ethical code of SMB management are formed, becoming a reflection of causal relations between the global goals of sustainable development and the prospect of Ukrainian business in the foreign economic activity, as well as its initiative on the world stage. The content modules of regulation of the basic relations between the key subjects of SMB and their orientation to a qualitatively new level of business are defined. The key provisions of the code, regulating social responsibility of SMB, are proposed as follows: guarantee of favorable and safe working conditions; support for cultural diversity versus discrimination and harassment; regulation of the recruitment and employment process; motivation to increase intellectual capital through training and development. During the self-regulation of the SMB ecological responsibility it is proposed to adhere to such provisions of the code: compliance with ecological policy; optimality of strategies and instruments in accordance with the environmentally friendly goals; ecological orientation in relations with contractors.

Keywords: goals of sustainable development, business ethics, SMB, ethical code of SMB management, social responsibility, ecological responsibility.
Fig.: 1. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 23.

Rudyk Natalia V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: Nataly_Rudyk@ukr.net

Polischuk Yevheniia A. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Investment Activity, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: yivga_83@ukr.net

Sybirianska Yuliia V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: sybirianska@kneu.edu.ua